

DONIESIENIA

Short notes

Materiały do znajomości fauny motyli (Lepidoptera) Polski

Contribution to the knowledge of Lepidoptera of Poland

Systematyczne badania fauny motyli Polski, jak i kontynuacja prac komasacyjnych kolekcji motyli Muzeum Górnośląskiego w Bytomiu oraz prace nad Checklist of Polish Lepidoptera 2015, zaowocowały znalezieniem nowych oraz rzadko występujących gatunków motyli na terenie kraju:

1. *Megalophanes viciella* (DENIS & SCHIFFERMÜLLER, 1775) (Psychidae) – Mysłowice-Ćmok [CA66], gm. Mysłowice, 23.05.2010, jeden koszyk przyczepiony do trawy na nasypie kolejowym, leg. et det. A. Larysz.

W Polsce szeroko rozsiadłony, wykazany z 9 województw (BUSZKO J., NOWACKI J. 2000. *Polish entomological monographs* 1: 1–178). W ostatnich latach stwierdzony w województwie dolnośląskim i opolskim (MALKIEWICZ A., DOBRZAŃSKI X. 2012. *Przyroda Sudetów* 15: 91–100). Drugie stanowisko na Górnym Śląsku.

2. *Psyche crassiorella* BRUAND, 1851 (Psychidae) – Puszcza Kampinoska, Izabelin [CA41], gm. Izabelin, 06.06.2012 e.p., 4♀♀, pupae 03.06.2012 na murze budynku Dyrekcji Kampinoskiego Parku Narodowego, leg. et det. A. Larysz.

Gatunek znany w Polsce z 5 województw, głównie z zachodniej i środkowej części kraju (BUSZKO J., NOWACKI J. 2000. *Polish entomological monographs* 1: 1–178). Nowy dla woj. mazowieckiego.

3. *Glyphipterix bergstraesserella* FABRICIUS, 1781 (Glyphipterigidae) – Bytom-Miechowice [CA48], gm. Bytom, 25.05.2011, 2 exx. na drodze leśnej, leg. et det. A. Larysz.

Znany z 9 województw, głównie wschodnich (BUSZKO J., NOWACKI J. 2000. *Polish entomological monographs* 1: 1–178). Znany z Równicy w Beskidzie Śląskim (TOLL. S. 1950. *Studia nad florą i fauną Beskidu Śląskiego. Prace biologiczne* 2: 165–205). Nowy dla Górnego Śląska.

4. *Glyphipterix forsterella* (FABRICIUS, 1781) (Glyphipterigidae) – Mysłowice-Ćmok [CA66], gm. Mysłowice, 29.05.2011, po 1 ex., leg. et det. A. Larysz.

W Polsce znany z 10 województw (BUSZKO J., NOWACKI J. 2000. *Polish entomological monographs* 1: 1–178). Stwierdzony również na Równicy w Beskidzie Śląskim (TOLL. S. 1950. *Studia nad florą i fauną Beskidu Śląskiego. Prace biologiczne* 2: 165–205). Z Górnego Śląska dotąd nie podawany.

5. *Elachista bisulcella* (DUPONCHEL, 1843) (Elachistidae) – Mysłowice-Ćmok [CA66], gm. Mysłowice, 19.07.2014, 1 ex. do świetłówki UV, leg. et det. A. Larysz.

Gatunek w Polsce znany tylko z zachodniej i wschodniej części, podawany z 5 województw (BUSZKO J., NOWACKI J. 2000. *Polish entomological monographs* 1: 1–178). Gatunek nowy dla fauny Śląska.

6. *Depressaria badiella* (HÜBNER, 1796) (Depressariidae) – Dobromierz [DB25], gm. Kluczewsko, 23.08.2008, 1 ex. do światła, leg. S. Sobczak, det. A. Larysz (prep. genit.).

W Polsce znany z 5 województw (BUSZKO J., NOWACKI J. 2000. *Polish entomological monographs* 1: 1–178). Gatunek nowy dla woj. świętokrzyskiego.

7. *Depressaria douglasella* STAINTON, 1849 (Depressariidae) – Mysłówice-Ćmok [CA66], gm. Mysłówice, 29.07.2014, 1 ex. do świetlówki UV, leg. et det. A. Larysz.

W Polsce znany z 7 województw, głównie na zachodzie i południu kraju (BUSZKO J., NOWACKI J. 2000. *Polish entomological monographs* 1: 1–178). Gatunek rzadko spotykany, dawniej wykazany z góry Tuł w Beskidzie Śląskim (TOLL S. 1964. Oecophoridae. *Klucze do oznaczania owadów Polski* 27(35): 1–174) i Bytomia (BLAIK T. 2013. *Acta entomologica silesiana* 21: 59–70), współcześnie podawany z Łędzin w woj. opolskim (BLAIK T. 2007. *Nature Journal*. Opole Scientific Society 40: 35–48). Nowe stanowisko na Górnym Śląsku.

8. *Anarsia lineatella* ZELLER, 1839 (Gelechiidae) – Mysłówice-Ćmok [CA66], gm. Mysłówice, 03.07.2013, 2 ex., 08.06.2014, 1 ex., 01.08.2014, 1 ex., wszystkie okazy do świetlówki UV, leg. et det. A. Larysz; Łódź, ogród botaniczny [CC89], gm. 11.06.2008, 1 ex., leg. S. Sobczak, det. A. Larysz.

Wykazany w Polsce z 7 województw (BUSZKO J., NOWACKI J. 2000. *Polish entomological monographs* 1: 1–178). Gatunek nowy dla Górnego Śląska oraz woj. łódzkiego.

9. *Coleotechnites piceaella* (KEARFOTT, 1903) (Gelechiidae) – Ciężkowice [DA91], gm., 05.07.2012, 1 ex. w budynku, 07.07.2012, 1 ex. w budynku, leg. et det. A. Larysz.

Gatunek niedawno wykazany z Polski (BRZEZINA H. 2010. *Acta entomologica silesiana* 18: 91), znany również z Mysłowic na Górnym Śląsku (LARYSZ A. 2012. *Acta entomologica silesiana* 20: 92–94). Jest to trzecie stanowisko w kraju, nowy dla woj. małopolskiego.

10. *Chionodes electella* (ZELLER, 1839) (Gelechiidae) – Mysłówice-Ćmok [CA66], gm. Mysłówice, 03.07.2013, 1 ex., 08.06.2014 1 ex., 12.07.2014, 1 ex., wszystkie okazy do świetlówki UV, leg. et det. A. Larysz.

Wykazany w Polsce z 7 województw (BUSZKO J., NOWACKI J. 2000. *Polish entomological monographs* 1: 1–178). Znany z Równicy w Beskidzie Śląskim (TOLL S. 1950. *Studia nad florą i fauną Beskidu Śląskiego*. *Prace biologiczne* 2: 165–205). Z Górnego Śląska dotąd nie podawany.

11. *Chionodes lugubrella* (FABRICIUS, 1794) (Gelechiidae) – Mysłówice-Ćmok [CA66], gm. Mysłówice, 12.07.2014, 1 ex. do świetlówki UV, leg. et det. A. Larysz.

Wykazany w Polsce z 5 województw na południu (BUSZKO J., NOWACKI J. 2000. *Polish entomological monographs* 1: 1–178). Motyl rzadko łowiony, nowe stanowisko na Górnym Śląsku.

12. *Chionodes tragicella* (HEYDEN, 1865) (Gelechiidae) – Mysłówice-Ćmok [CA66], gm. Mysłówice, 10.06.2014, 1 ex. do świetlówki UV, leg. et det. A. Larysz.

W Polsce podany z 5 województw, głównie płn.wschodnich (BUSZKO J., NOWACKI J. 2000. *Polish entomological monographs* 1: 1–178). Nowe stanowisko na Górnym Śląsku.

13. *Gelechia rhombella* (DENIS & SCHIFFERMÜLLER, 1775) (Gelechiidae) – Mysłówice-Ćmok [CA66], gm. Mysłówice, 12.07.2014, 1 ex. do świetlówki UV, leg. et det. A. Larysz.

W Polsce szeroko rozsiadlony, znany z 11 województw (BUSZKO J., NOWACKI J. 2000. *Polish entomological monographs* 1: 1–178). Nowe stanowisko na Górnym Śląsku.

14. *Psoricoptera gibbosella* (ZELLER, 1839) (Gelechiidae) – Mysłówice-Ćmok [CA66], gm. Mysłówice, 03.08.2014, 1 ex., 05.08.2014, 1 ex., 06.08.2014, 1 ex., 07.08.2014, 1 ex., wszystkie do świetlówki UV, leg. et det. A. Larysz.

W Polsce wykazany z północnej części, z 6 województw (BUSZKO J., NOWACKI J. 2000. *Polish entomological monographs* 1: 1–178). Gatunek nowy dla Górnego Śląska.

15. *Synopacma cinctella* (CLERCK, 1759) (Gelechiidae) – Mysłówice-Ćmok [CA66], gm. Mysłówice, 15.06.2009, 1 ex. do świetlówki UV, leg. et det. A. Larysz (prep. genit.).

Wykazany w Polsce z 7 województw (BUSZKO J., NOWACKI J. 2000. *Polish entomological monographs* 1: 1–178). Nowe stanowisko na Górnym Śląsku.

16. *Synopacma larseniella* GOZMÁNY, 1957 (Gelechiidae) – Borchówka [DC04], gm. Nowosolna, Park Krajobrazowy Wzniesień Łódzkich, 05.07.2006, 2 ♂ do światła, leg. J. Kalisiak, ex coll. S. Sobczak, det. A. Larysz (prep. genit. 25/2014 i 26/2014).

Gatunek ten został ostatnio niesłusznie podany z Wielkopolskiego Parku Narodowego jako nowy dla Polski (BARANIAK *et al.* 2014. *Wiadomości entomologiczne* 33(1): 21–31), ponieważ z województwa wielkopolskiego został podany już w 2000 r. (BUSZKO J., NOWACKI J. 2000. *Polish entomological monographs* 1: 1–178), a ponadto w 2008 roku był opublikowany z Imielina na G. Śląsku jako nowy dla Śląska (LARYSZ A. 2008. *Acta entomologica silesiana* 16: 59–67). Gatunek nowy dla woj. łódzkiego.

17. *Teleiodes vulgella* (DENIS & SCHIFFERMÜLLER, 1775) (Gelechiidae) – Ciężkowice [DA91], gm., 05.07.2012, 1 ex. na dębie *Quercus* sp., leg. et det. A. Larysz.

Wykazany w Polsce z 7 województw (BUSZKO J., NOWACKI J. 2000. *Polish entomological monographs* 1: 1–178). Gatunek nowy dla woj. małopolskiego.

18. *Epinotia cinereana* (HAWORTH, 1811) (Tortricidae) – Mysłówice-Słupna [CA66], gm. Mysłówice, 05.07.2008, 1 ♀ na pniu drzewa (prep. genit. 8/2014), 15.07.2008, 1 ♀ na pniu drzewa (prep. genit. 18/2014); Katowice-Borki [CA67], gm. Katowice, 09.07.2007, 1 ♂ na pniu drzewa (prep. genit. 19/2014), 06.07.2008, 1 ♂ na pniu drzewa (prep. genit. 7/2014), 26.07.2008, 1 ♂ na pniu drzewa (prep. genit. 11/2014), wszystkie leg. et det. A. Larysz.

E. cinereana został opisany na podstawie okazów z Wielkiej Brytanii i przez wiele lat był uważany za synonim bliźniaczego gatunku *Epinotia nisella* (CLERCK, 1759), stąd brak tego gatunku w wykazie rozmieszczeniowym motyli Polski (BUSZKO J., NOWACKI J. 2000. *Polish entomological monographs* 1: 1–178). Jednak ostatnie badania wykazały, że *E. cinereana* jest dobrym gatunkiem, wprawdzie nie dającym się oznaczyć ze 100% pewnością na podstawie cech zewnętrznych, lecz różniącym się od *E. nisella* budową aparatów genitalnych samców i samic. Odrębność tych holarktycznych gatunków potwierdziły również badania DNA (MUTANEN M. *et al.* 2012. *Zootaxa* 3318: 1–25). Gatunek nowy dla fauny Polski.

19. *Epinotia signatana* (DOUGLAS, 1845) (Tortricidae) – Mysłowice-Ćmok [CA66], gm. Mysłowice, 13.07.2006, 1 ♂ na pniu drzewa, leg. et det. A. Larysz (prep. genit. 13/2014).

Wykazany w Polsce z 7 województw, głównie z części pñ. zachodniej (BUSZKO J., NOWACKI J. 2000. *Polish entomological monographs* 1: 1–178). Gatunek nowy dla Górnego Śląska.

20. *Pammene aurana* (FABRICIUS, 1775) (Tortricidae) – otulina rez. Segiet [CA48], gm. Bytom, 19.07.2011, 2 exx., na baldachach Apiaceae, leg. R. Dobosz, det. A. Larysz.

Gatunek znany głównie z południa kraju, podany z 5 województw (BUSZKO J., NOWACKI J. 2000. *Polish entomological monographs* 1: 1–178). Nowe stanowisko na Górnym Śląsku.

21. *Epermenia iniquellus* (WOCKE, 1867) (Epermeniidae) – Mysłowice-Ćmok [CA66], gm. Mysłowice, 08.08.2013, 1 ex. do świetlówki UV, leg. et det. A. Larysz.

W Polsce znany dotąd tylko z 3 województw: kujawsko-pomorskiego, dolnośląskiego i małopolskiego (BUSZKO J., NOWACKI J. 2000. *Polish entomological monographs* 1: 1–178). Takson nowy dla Górnego Śląska.

22. *Cryptoblabes bistriga* (HAWORTH, 1811) (Pylalidae) – Mysłowice-Ćmok [CA66], gm. Mysłowice, 03.08.2014, 1 ex. do świetlówki UV, leg. et det. A. Larysz.

W Polsce znany z zachodniej i pñ.wschodniej części, z 4 województw (BUSZKO J., NOWACKI J. 2000. *Polish entomological monographs* 1: 1–178). Gatunek nowy dla Górnego Śląska.

23. *Glyptoteles leucacrinella* ZELLER, 1848 (Pylalidae) – Mysłowice-Ćmok [CA66], gm. Mysłowice, 03.07.2013, 3 exx. do świetlówki UV, leg. et det. A. Larysz.

W Polsce znany z 5 województw na południu (BUSZKO J., NOWACKI J. 2000. *Polish entomological monographs* 1: 1–178). Dawniej wykazany z Ustronia w Beskidzie Śląskim (TOLL. S. 1950. *Studia nad florą i fauną Beskidu Śląskiego. Prace biologiczne* 2: 165–205). Gatunek nowy dla Górnego Śląska.

24. *Chilodes maritima* (TAUSCHER, 1806) (Noctuidae) – Mysłowice-Ćmok [CA66], gm. Mysłowice, 06.08.2014, 1 ex. do świetlówki UV, leg. et det. A. Larysz.

W Polsce gatunek ten jest szeroko rozmieszczony, częstszy jednak na północy, znany z 12 województw (BUSZKO J., NOWACKI J. 2000. *Polish entomological monographs* 1: 1–178). Historyczne dane o tej sówce z Górnego Śląska pochodzą z okolic Łabęd i Taciszowa koło Gliwic (RAEBEL H. 1931. *Die Großschmetterlinge des Oberschlesischen Hügellandes. Mitteilungen des Beuthener Geschichts- und Museumsvereins* 13-14: 1–101.) oraz z Bytomia i Paruszowca koło Rybnika (WOLF P. 1935. *Die Großschmetterlinge Schlesiens* 3(1): 161–344). Nowe stanowisko na Górnym Śląsku.

25. *Coenophila subrosea* (STEPHENS, 1829) (Noctuidae) – Boruszowice [CA49], gm. Tworóg, 30.08.1984, 1 ♂ (prep. genit. 23/2014), leg. M. Bielewicz, det. A. Larysz, 23.08.1985, 1 ♀ (prep. genit. 24/2014), leg. M. Bielewicz, det. A. Larysz. Oba okazy zostały znalezione w trakcie komasacji motyli w zbiorze entomologicznym Muzeum Górnośląskiego w Bytomiu. Samiec posiada etykietę determinacyjną z dnia 10.10.1984 roku, gdzie Zygmunt Śliwiński oznaczył okaz jako *Euxoa decora* (Denis & Schiffermüller, 1775). Samica jest również oznaczona jako *E. decora*, det. M. Bielewicz.

Ten higrofilny gatunek sówki zamieszkuje torfowiska i tereny podmokłe, z rosnącymi tam *Myrica gale* L., *Vaccinium uliginosum* L. i *Andromeda polifolia* L., które są roślinami żywicielskimi ich gąsienic (NOWACKI J. 1998. The noctuids (Lepidoptera, Noctuidae) of Central Europe, Bratislava: 143 pp.).

W Polsce gatunek ten był dotąd znany z części pñ.-wschodniej oraz z woj. lubelskiego, podany z 5 województw (BUSZKO J., NOWACKI J. 2000. *Polish entomological monographs* 1: 1–178). W ostatnich latach był też łowiony na torfowiskach nowotarskich na Podhalu w okolicy Podczerwonego (BLAIK T. 2015. *Acta entomologica silesiana* 23 (w druku)), i Piekielnika (R. Zamorski leg., dane niepublikowane). Gatunek nowy dla Śląska.

26. *Noctua interjecta* HÜBNER, 1803 (Noctuidae) – Mysłowice-Ćmok [CA66], gm. Mysłowice, 28.07.2014, 1 ex. do świetlówki UV, leg. et det. A. Larysz; Ustroń, Równica [CA40], gm. Ustroń, 06.07.2014, 1 ex. do światła, leg. et det. H. Brzezina; w lipcu 2010 roku został też złowiony w Tychach, do światła, na terenie ogrodów działkowych, gm. Tychy, leg. et det. G. Chowaniec (inf. ustna).

Do roku 2000 wykazany w Polsce tylko z 3 województw: zachodniopomorskiego, pomorskiego i śląskiego (BUSZKO J., NOWACKI J. 2000. *Polish entomological monographs* 1: 1–178). Przez ostatnie kilkanaście lat mamy do czynienia z ekspansją *N. interjecta* z zachodniej części kraju w kierunku wschodnim (BLAIK T. et al. 2009. *Acta entomologica silesiana* 17: 19–23). Są to nowe stanowiska na Górnym Śląsku oraz pierwsze stwierdzenie w Beskidzie Śląskim.

27. *Noctua interposita* (HÜBNER, 1790) (Noctuidae) – Mysłowice-Ćmok [CA66], gm. Mysłowice, 25.07.2014, 1 ex. do świetlówki UV, leg. et det. A. Larysz.

W Polsce gatunek ten jest znany z 8 województw (BUSZKO J., NOWACKI J. 2000. *Polish entomological monographs* 1: 1–178). Nowe stanowisko na Górnym Śląsku.

Okazy dowodowe znajdują się w zbiorach Muzeum Górnośląskiego w Bytomiu (USMB) oraz w kolekcjach Henryka Brzeziny i Grzegorza Chowańca.

ADAM LARYSZ, Muzeum Górnośląskie, Bytom
a.larysz@muzem.bytom.pl